

Lovforslag nr. L 161. Fremsat den 14. januar 1987 af indenrigsministeren (Enggaard)

Forslag

til

Lov om et forebyggelsesråd

§ 1. Forebyggelsesrådet har til opgave at styrke indsatsen for sundhedsfremme, sygdoms- og ulykkesforebyggelse, såvel i sundhedssektoren som i andre samfundssektorer. Det påhviler herunder rådet:

- 1) at rådgive statslige og kommunale myndigheder i forbindelse med sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende indsats
- 2) at styrke den lokale sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende indsats gennem samarbejde med lokale forebyggelsesråd m.v. samt rådgivning og støtte til lokalt forsøgs- og udviklingsarbejde
- 3) at tage initiativ til analyser og udredninger, som bør gennemføres som led i en samlet forebyggelsesindsats eller som led i en vurdering af eksisterende sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende foranstaltninger
- 4) at stimulere forskning og forsøg på det forebyggende område.

Stk. 2. Forebyggelsesrådet har som led i sin virksomhed særligt til opgave at styrke indsatsen for begrænsning af tobaksrygningsgener og sundhedsskadelige virkninger for såvel aktive som passive rygere.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet fremsætter sine forslag over for indenrigsministeren.

§ 2. Forebyggelsesrådet består af 22 medlemmer, herunder medicinaldirektøren, der beskikkes af indenrigsministeren for 4 år ad gangen. De 12 medlemmer beskikkes efter forhandling med henholdsvis arbejdsministeren, boligministeren, miljøministeren, socialministeren, undervisningsministeren, Kom-

munernes Landsforening, Amdtsrådsforeningen i Danmark, Københavns og Frederiksberg kommuner i forening, Planlægningsrådet for Forskningen, Statens Husholdningsråd, Forbrugerrådet og Komiteen for Sundhedsoplysning. De øvrige medlemmer, hvoraf 8 skal have særlig indsigt og erfaring inden for rådets virkefelt, herunder mindst 2 inden for tobaksområdet, udpeges af indenrigsministeren. Indenrigsministeren udpeger en formand og en næstformand blandt rådets medlemmer.

Stk. 2. Indenrigsministeren kan efter forhandling med Forebyggelsesrådet træffe beslutning om udvidelse af rådets medlemstal eller ændring i rådets sammensætning.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet nedsætter et forretningsudvalg bestående af rådets formand, rådets næstformand, medicinaldirektøren samt yderligere 3 medlemmer af rådet. Rådets formand er tillige formand for forretningsudvalget.

§ 3. Forebyggelsesrådet nedsætter et sagkyndigt udvalg til bistand ved varetagelsen af de opgaver på tobaksområdet, som er nævnt i § 1, stk. 2.

Stk. 2. Forebyggelsesrådets næstformand er formand for udvalget. Forebyggelsesrådet vælger herudover et medlem til tobaksudvalget blandt forretningsudvalgets øvrige medlemmer. Til udvalget kan i øvrigt vælges sagkyndige uden for Forebyggelsesrådets medlemskreds.

§ 4. Forebyggelsesrådet kan nedsætte andre sagkyndige udvalg til bistand ved vareta-

gelsen af rådets opgaver. Til medlemmer af sådanne udvalg kan vælges sagkyndige uden for rådets medlemskreds.

§ 5. Indenrigsministeren fastsætter rådets forretningsorden.

§ 6. Staten afholder udgifterne til Forebyggelsesrådets virksomhed.

§ 7. Forebyggelsesrådet offentliggør mindst hvert andet år beretning om rådets

virksomhed.

§ 8. Loven træder i kraft den 1. juli 1987.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 217 af 23. maj 1979 om et forebyggelsesråd.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet offentliggør første gang sin beretning efter § 7 ved udgangen af 1988.

§ 9. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Baggrunden for lovforslaget

Forebyggelsesrådet blev oprettet ved lov nr. 217 af 23. maj 1979 (Lov om et forebyggelsesråd).

Forslaget om nedsættelse af et centralt forebyggelsesråd blev første gang fremsat i betænkning 809 (1977) om prioritering i sundhedsvæsenet. Sundhedsprioriteringsudvalget redegjorde heri nærmere for tankerne om et nyt selvstændigt centralt råd for sundhedsfremme og sygdomsforebyggelse (s. 20–32 og s. 263–290).

I § 5 i lov om et forebyggelsesråd blev det fastsat, at loven skulle forelægges Folketinget til revision senest i folketingsåret 1983–84. Revisionsbestemmelsen skyldtes et ønske om at give Folketinget mulighed for at vurdere Forebyggelsesrådets virksomhed efter en vis funktionsperiode (Folketingstidende 1978–79, sp. 8530–8531, 9349–9367, 10406–10418, og 10589–10590, tillæg A 3379, C 421).

Loven blev herefter behandlet i Folketinget i foråret 1984. I lov nr. 158 af 11. april 1984 (Lov om ændring af lov om et forebyggelsesråd) blev det fastsat at udskyde den fastsatte revisionstermin til folketingsåret 1986–87. (Folketingstidende 1983–84, sp. 1374–1379, 2050–2056, 3019, 3438, tillæg A 1969).

Begrundelsen for at udskyde revisionen var, at rådet kun havde haft kort tid til at virke i. Med udskydelsen af lovrevisionen til folketingsåret 1986–87 ville der blive tilvejebragt et bedre grundlag for at vurdere rådets virke og dets organisation over en længere årrække.

Formålet med nærværende lovforslag er at revidere den gældende lov om Forebyggelsesrådet, således at rådets hidtidige indsats bibeholdes og styrkes samt udvides til permanent at omfatte en styrket forebyggende indsats på tobaksområdet.

2. Forebyggelsesrådets hidtidige virksomhed

Forebyggelsesrådet har ifølge gældende lov to hovedopgaver:

- at foretage en løbende kritisk vurdering af eksisterende sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger i og uden for sundhedssektoren og
- at fremsætte forslag til fremme af den forebyggende indsats i samfundet.

I de seneste år har interessen for det forebyggende arbejde været stigende. En styrkelse af dette arbejde indgår således som et afgørende led i regeringens sundhedspolitik, jfr. regeringens sundhedspolitiske redegørelse som blev forelagt for Folketinget i maj 1986.

Målet for forebyggelse er sundhed i videste forstand. Sundhedsarbejdet kan ikke blot indskrænkes til interesse for nogle sygdomssymptomer, men er også et spørgsmål om holdning til livsstil og om både fysisk, psykisk og socialt velbefindende.

Arbejdet med at fremme den forebyggende indsats må derfor ske på tværs af sektorer og administrative opdelinger og på tværs af eksisterende faggrænser.

Det er Forebyggelsesrådets opfattelse, at det er på det lokale plan, gennemslagskraften er størst, hvorfor rådet prioriterer det udadvendte arbejde højt.

Det sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende arbejde i rådet har været karakteriseret af følgende principper:

- *et bredt sundhedsbegreb*, som ikke alene vedrører fysisk sygdom, men også psykiske og sociale forhold,
- *en sundhedspædagogisk indsats*, hvor målet især er holdnings- og adfærdsmæssige ændringer, der medvirker til at fremme sundheden. Den sundhedspædagogiske indsats retter sig såvel mod befolkningen i sin helhed, som mod politikere og beslutningstagere i øvrigt, der kan tilvejebringe mulighederne for en sundhedsfremmende adfærd,

- *tværfagligt og tværsektorielt arbejde*, hvor målet er at fremme samarbejdet på tværs af faggrænser og på tværs af administrative grænser. Et sådant samarbejde er en forudsætning for at fremme det forebyggende arbejde,
- *decentralisering*, hvor målet dels er at iværksætte eller inspirere til sundhedspædagogisk og forebyggende forsøgs- og udviklingsarbejde i amtskommuner og kommuner, dels at inspirere til oprettelse af lokale forebyggelsesgrupper med det formål at igangsætte og koordinere lokalområdets aktiviteter på det forebyggende område,
- *valgmulighed*, hvor det er målet, at der, såvel for den enkelte som for forskellige samfundsgrupper, skabes muligheder for at vælge en sundhedsfremmende livsstil.

Også på lokalt plan har interessen for den forebyggende indsats været stigende, hvilket bl.a. kan ses gennem oprettelsen af lokale og regionale forebyggelsesråd eller grupper og et øget forsøgsarbejde på forebyggelsesområdet. Forebyggelsesrådet har medvirket aktivt til denne udvikling.

Samtidig understreger den voksende opmærksomhed om nødvendigheden af en forebyggende indsats og de lokale initiativer behovet for Forebyggelsesrådets koordineringsfunktion på området.

Den danske regering har tilsluttet sig WHO's program »Sundhed for alle år 2000«, som lægger vægt på en styrkelse af den forebyggende indsats.

Forebyggelsesrådets hidtidige arbejde og planer for det fremtidige arbejde er i overensstemmelse med denne overordnede sundhedspolitiske målsætning.

Forebyggelsesrådet har således i sit hidtidige arbejde lagt vægt på at fremme den forebyggende indsats gennem samarbejde på tværs af administrative opdelinger og eksisterende faggrænser – såvel inden for sundhedssektoren som i andre samfundssektorer.

Rådet har lagt vægt på det igangsættende og opsøgende arbejde – særligt på lokalt plan for herigennem at bidrage til en videreudvikling af den forebyggende indsats i amtskommuner og kommuner. De væsentlige initiativer i dette arbejde har været:

Temadage

Forebyggelsesrådet udsendte i 1985 tilbud til samtlige amtskommuner og kommuner om afholdelse af temadage om forebyggelse og sundhedsfremme. Formålet med temadagen er bl.a. at diskutere, hvordan lokalt forebyggelsesarbejde kan

etableres, og hvordan forsøgs- og udviklingsarbejde kan iværksættes. Tilbuddet er blevet meget positivt modtaget, ialt 20 temadage er afholdt eller planlagt.

Kontaktgruppen vedr. forsøgsamter og -kommuner

Som en del af arbejdet med at igangsætte forsøgs- og udviklingsarbejder på det forebyggende og sundhedsfremmende område etableredes i 1983 et formaliseret samarbejde mellem Forebyggelsesrådet og 4 amtskommuner, (Viborg, Fyn, Storstrøm og Roskilde) og 3 kommuner (Århus, Fredensborg-Humlebæk og Nordborg). Kontaktgruppens formål er inspiration til og formidling af erfaringer om forsøgsvirksomhed. Kontaktgruppen er fra 1985 åbnet for repræsentanter fra andre amtskommuner og kommuner.

Nyt om Forebyggelse

I 1984 udsendtes første gang i samarbejde med Komiteen for Sundhedsoplysning et nyhedsblad, Nyt om Forebyggelse. Det udkommer 4 gange årligt gratis til amtskommuner, kommuner, sundhedsfaggrupper, Folketinget, biblioteker, uddannelsesinstitutioner samt andre interesserede. Oplaget er gennem perioden i overensstemmelse med den stigende interesse for bladet øget fra ca. 3.000 til over 6.000.

Forsøgskonsulent

Forebyggelsesrådet har via Indenrigsministeriets sundhedspulje fået mulighed for fra november 1986 at ansætte en forsøgskonsulent foreløbig for en et-årig periode. Konsulenten skal yde bistand til at fastholde, udvikle og konkretisere forsøgsprojekter samt videreformidle erfaringer mellem amtskommuner og kommuner.

Som led i dette arbejde afholder Forebyggelsesrådet i begyndelsen af 1987 en work-shop om evaluering af forsøgsvirksomhed. Her mødes en række fagfolk med teoretisk og praktisk erfaring i forsøgs- og udviklingsarbejde, for at diskutere evaluering af forsøgsprojekter med henblik på at give konkrete anvisninger på, hvordan forsøg m.v. kan evalueres.

Det centrale sundhedspædagogiske udvalg

Udover disse aktiviteter er sundhedspædagogik et højt prioriteret arbejdsområde, som har været en central del af arbejdet fra rådets start.

Umiddelbart herefter nedsattes i 1980 en sundhedspædagogisk arbejdsgruppe, der havde til opgave at udarbejde forslag til handlingsplaner for

rådet vedrørende en indsats på det sundhedspædagogiske område.

Arbejdsgruppen foreslog bl.a. et permanent centralt sundhedspædagogisk udvalg, hvilket blev nedsat i 1982. Det centrale sundhedspædagogiske udvalg har til opgave at tilskynde til, følge, samordne og vurdere sundhedspædagogiske aktiviteter i vid forstand.

I den første rådsperiode var rådets sundhedspædagogiske indsats koncentreret om to hovedfunktioner, dels udarbejdelse af omfattende rapportmateriale om status for den sundhedspædagogiske indsats i Danmark, dels opsøgende og udviklende sundhedspædagogik gennem en række konkrete initiativer. Disse har været formidling og oplysning til henholdsvis amtskommuner og kommuner og forskellige centrale faggrupper og enkeltpersoner indenfor det forebyggende og sundhedspædagogiske arbejde.

Det sundhedspædagogiske udvalg har lagt særlig vægt på sundhedspædagogiske aktiviteter på uddannelses- og undervisningsområdet samt for børn og unge. Som 3 eksempler kan nævnes.

1) Sundhedspædagogik i folkeskolen

På initiativ af Forebyggelsesrådet bevilgede Nordisk Råds Ministerråd i perioden 1982-1985 penge til et nordisk projekt vedrørende udvikling af sundhedspædagogiske modelkurser for folkeskolen. Det danske modelkursus blev udviklet i Nordborg kommune.

2) Folkeskolegruppen

I sommeren 1985 nedsattes en arbejdsgruppe vedrørende sundhedspædagogik i folkeskolen. Gruppen har afholdt og planlægger nye konferencer om skolens betydning for det sundhedsfremmende arbejde i et lokalsamfund. Formålet er bl.a. at udarbejde konkrete handlingsplaner for forsøgsprojekter inden for folkeskolen i den enkelte kommune.

Der arbejdes også med sundhedspædagogiske initiativer på gymnasie- og HF-plan og inden for folkeoplysningen.

3) Sundhedspædagogik og gamle

Det sundhedspædagogiske arbejde omfatter også en indsats over for gamle mennesker. En arbejdsgruppe omkring sundhedspædagogik og gamle kom i 1983 med en række forslag til sundhedspædagogiske aktiviteter blandt gamle.

I 1984 afholdtes en konference herom, som via eksempler havde til formål at formidle erfaringer og ideer.

Forskning

Rådet har i efteråret 1985 indledt en møderække med forskningsinstitutionerne, hvor formålet er at opfordre og inspirere til forskning inden for forebyggelse og sundhedsfremme.

WHO's »Sundhed for Alle år 2000«

I forbindelse med WHO's program »Sundhed for Alle år 2000« har Forebyggelsesrådet iværksat en række aktiviteter. Som eksempel kan nævnes udgivelsen af pjecen »Sundhed for dig – sundhed for alle«, som retter sig mod hele befolkningen samt samarbejde om »Sundhed for alle«-strategien. I august 1985 blev der således etableret et samarbejdsforum mellem en række private og offentlige organisationer, foreninger og myndigheder med det formål at fremme opfyldelsen af målsætningerne i WHO's program. Initiativtagere hertil var Komiteen for Sundhedsoplysning og Forebyggelsesrådet. Rådet udskrev i 1985 en prisopgave med udgangspunkt i WHO's strategi. Vindernes besvarelse af prisopgaven, som skulle indeholde forslag til, hvorledes sundhedsfremme og forebyggelse kan indgå som væsentlige elementer i den danske sundhedspolitik, blev publiceret i sommeren 1986.

Ulykkesforebyggelse

Forebyggelsesrådet har taget en række initiativer over for ulykker. I 1981 afholdtes en tværfaglig konference om væsentlige ulykkestyper og siden arbejdedes med faldulykker blandt ældre. Dette har bl.a. medført samarbejde om et lokalt projekt i Vejle Amtskommune om forebyggelse af disse ulykker. I 1985 nedsattes en arbejdsgruppe vedrørende ulykkesregistrering. Gruppen fremlægger forslag for rådet om tilrettelæggelse af ulykkesforebyggelse herunder ulykkesregistrering.

Tobaksrygning

Forebyggelsesrådet har gennem hele perioden beskæftiget sig med forebyggende indsats mod tobaksrygnings gener og sundhedsskadelige virkninger gennem en række initiativer.

I 1983 udsendte sekretariatet en rapport om passiv rygning. Forebyggelsesrådet indstillede herefter til indenrigsministeren at tage spørgsmålet om beskyttelse af ikke-rygere op inden for den offentlige forvaltning og institutioner ledsaget af en informationskampagne.

Indenrigsministeren besluttede i 1985 som første led i en samlet indsats at gennemføre en kampagne mod passiv rygning. Kampagnen blev gennemført af Forebyggelsesrådet i samarbejde med Sund-

hedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Komiteen for Sundhedsoplysning. Formålet var at ændre normerne omkring rygning, således at ikke-rygning bliver det normale, hvor flere mennesker opholder sig sammen, og at etablere »røgfrie zoner« i offentligt tilgængelige lokaler m.v. Samarbejdet med de to førstnævnte har siden resulteret i afholdelsen af en tobakshøring i efteråret 1986, ligesom der med disse og andre organisationer samarbejdes om tilrettelæggelse og finansiering af en interviewundersøgelse af danskernes rygevaner, som efter planen gennemføres i begyndelsen af 1987.

Forebyggelsesrådets seneste engagement inden for tobaksområdet er at fungere som dansk kontaktorgan i WHO's fælleseuropæiske aktion mod rygning. Første trin i dette fælles projekt består i at indsamle og formidle data og erfaringer fra de enkelte lande.

Publikationsvirksomhed. Beretninger

Rådets arbejde, publikationer og initiativer i den første rådsperiode er udførligt beskrevet i rådets 2 første beretninger, der dækker henholdsvis perioden 1. juli 1980 til 31. december 1981 og perioden 1. januar 1982 til 31. december 1983.

En beskrivelse af rådets arbejde i samt perspektiver på det fremtidige arbejde i 2. periode findes i den seneste beretning, der dækker perioden 1. januar 1984 til 1. juni 1986. (Eksemplarer af beretningen er blevet sendt til Folketingets medlemmer).

Beretningerne indeholder lister over rådets publikationer m.v. Siden sin start har rådet publiceret 13 rapporter, 5 småtryk og 2 pjecer. Bladet »Nyt om Forebyggelse« er udkommet 10 gange.

3. Forberedelse af lovrevisionen

Som forberedelse til foreliggende lovrevision nedsatte Forebyggelsesrådet en arbejdsgruppe, der fik til opgave at se kritisk på rådets organisatoriske struktur samt fremføre overvejelser vedrørende den fremtidige organisation. Disse overvejelser blev fremsendt til indenrigsministeren den 28. maj 1986. Den 1. juli 1986 bad indenrigsministeren de i rådet repræsenterede myndigheder og organisationer om en udtalelse om rådets arbejde – med særlig vægt på en vurdering af

- 1) afgrænsningen af rådets opgaver, jfr. § 1,
- 2) rådets resultater og gennemslagskraft i forhold til centrale og lokale myndigheder – herunder en vurdering af kendskabet til rådet og dets publikationer, lokalområdets benyttelse af rådet

samt rådets rolle som høringsinstans vedrørende forebyggelse og sundhedspædagogik og

- 3) vurdering af rådets sammensætning.

Nærværende lovforslag er udarbejdet på baggrund af arbejdsgruppens overvejelser samt de indkomne høringssvar. Svarene er gennemgående positive over for rådets hidtidige arbejde og tilslutter sig i overvejende grad rådets egne overvejelser. Som eksempel på rådets positive effekter fremhæves særlig rådets væsentlige funktion og gennemslagskraft i forhold til det lokale forebyggende arbejde. Et andet gennemgående tema i svarene er fremhævelsen af nødvendigheden af at øge sekretariatets personalemæssige ressourcer. Rådets funktion som høringsinstans og koordinator af det voksende antal forebyggende initiativer fremhæves i flere af svarene. Flertallet af svarene peger på, at rådets hidtidige organisatoriske struktur har fungeret tilfredsstillende – enkelte af svarene foreslår ændringer i rådets størrelse og sammensætning eller formålsbeskrivelse.

4. Fremtidige opgaver på tobaksområdet

Folketinget vedtog den 28. maj 1986 et beslutningsforslag om sikring af røgfri miljøer, hvori regeringen opfordres til at tage en række initiativer til sikring af røgfri miljøer. Dette beslutningsforslag omfatter som punkt 4:

»Etablering af et uafhængigt tobaksskaderåd, hvis første formål er at oplyse om tobakkens skadevirkninger på aktive og passive rygere«.

Det fremgår af forslagens behandling i Folketinget, at opgaven vedrørende et tobaksskaderåd kunne løses enten gennem oprettelse af et tobaksskaderåd eller gennem Forebyggelsesrådets varetagelse af opgaven. (Folketingstidende 1985/86, sp. 9384-9404 og sp. 11996-12003).

Forebyggelsesrådet har løbende overfor indenrigsministeren påpeget behov for en forebyggende indsats på tobaksområdet. Opgaven vedrørende et tobaksskaderåd vil kræve en tværsektoriel indsats, bl.a. af de myndigheder, der er repræsenteret i Forebyggelsesrådet. Ved placering af tobaksopgaverne i rådet udnyttes såvel de praktiske ressourcemæssige fordele samt fordelene ved erfaringerne fra rådets hidtidige engagement omkring tobaksopgaverne.

5. Lovforslagets hovedindhold

I forhold til den gældende lov om det eksisterende forebyggelsesråd er der således i lovforslaget følgende ændringer:

- 1) Beskrivelsen og formuleringen af rådets formål og opgaver bringes i overensstemmelse med rådets hidtidige arbejde.
- 2) Rådets formål og opgaver udvides til udtrykkeligt at omfatte tobaksområdet.
- 3) Rådet foreslås udvidet med henblik på tobaksopgaverne.
- 4) Der foreslås en styrkelse af forretningsudvalget.
- 5) Der nedsættes et permanent udvalg til varetagelse af tobaksopgaverne.
- 6) Der sikres en selvstændig bevilling til varetagelse af tobaksopgaverne.

Nærværende lovforslag har været til høring hos flg. myndigheder og organisationer: Arbejdsministeriet, Boligministeriet, Finansministeriet, Justitsministeriet, Miljøministeriet, Socialministeriet, Undervisningsministeriet, Ministeriet for Grønland, Ministeriet for offentlige arbejder, Industriministeriet, Sundhedsstyrelsen, Statens Husholdningsråd, Forbrugerrådet, Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune, Komiteen for Sundhedsoplysning, Forebyggelsesrådet, Den almindelige danske Lægeforening, Dansk Sygeplejeråd, Danmarks Astma- og Allergiforbund, Foreningen Ny Rygekultur, Landsforeningen Røgfrit Miljø, Nationalforeningen til bekæmpelse af tuberkulose og sygdomme i åndedrætsorganerne, Hjerteforeningen og Kræftens Bekæmpelse.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forebyggelsesrådets sekretariatsfunktioner har i den seneste periode været varetaget af 3 heltidsansatte sagsbehandlere samt 1½ kontorfunktionær.

Lovforslaget vil medføre øgede udgifter for staten. Varetagelsen af en indsats på tobaksområdet vil dels kræve en forøgelse af Forebyggelsesrådets nuværende personale, dels kræve at der stilles et beløb til rådighed for oplysningsvirksomhed f.eks. kampagner og publikationer.

Ved henlæggelse af opgaverne på tobaksområdet til Forebyggelsesrådet vil der kunne opnås en væsentlig besparelse i forhold til etablering af et selvstændigt råd med selvstændigt sekretariat – herunder personale og lokaler. Desuden har Forebyggelsesrådet en generel erfaring med varetagelse af opgaven inden for tobaksområdet.

Det skønnes, at Forebyggelsesrådet vil kunne varetage tobaksopgaverne, som de er formuleret i nærværende lovforslag, gennem tilførelse af 3 sagsbehandlere, 1½ kontorfunktionær samt et beløb til

varetagelse af oplysningsarbejde m.v. Udgifterne hertil anslås til i alt ca. 2,6 mill. kr.

Herudover foreslås det nuværende sekretariat styrket gennem en personaleudvidelse på 2 sagsbehandlere med henblik på en styrkelse af varetagelsen af Forebyggelsesrådets øvrige opgaver. Samtidig vil der være behov for normering af en selvstændig sekretariatsleder. Det anslås, at de samlede udgifter herved vil udgøre ca. 0,7 mill. kr.

De samlede merudgifter for staten ved lovforslaget skønnes i overensstemmelse med ovenstående at beløbe sig til ca. 3,3 mill. kr. om året.

Det foreslås, at der på finansloven stilles et selvstændigt beløb til rådighed for varetagelse af opgaverne på tobaksområdet. Dette medfører, at ressourcerne til rådighed for en indsats på tobaksområdet kan adskilles fra de øvrige forebyggende initiativer.

Det foreliggende forslag har ingen umiddelbare økonomiske eller administrative konsekvenser for kommuner og amtskommuner.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1, stk. 1

Forslaget til nyformulering af rådets opgaver er i overensstemmelse med det forslag til revision af formål og opgaver, der findes i de organisatoriske overvejelser, som rådet har fremsendt til indenrigsministeren. Rådets arbejde har i stigende grad været igangsættende og afsmittende, og denne udvikling søges nu lovfæstet og styrket gennem en omformulering af den eksisterende lovs § 1, stk. 1. I forslaget lægges udtrykkeligt vægt på styrkelsen af det lokale arbejde gennem samarbejde, rådgivning og støtte i forhold til lokalt forebyggende arbejde, herunder lokalt forsøgs- og udviklingsarbejde. Forslaget er også et resultat af, at den løbende kritiske vurdering af eksisterende sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende foranstaltninger i og uden for sundhedssektoren hidtil primært er indgået som et led i konkrete projekter og aktiviteter. Med den nuværende formulering er sådanne vurderinger stadig et af formålene med rådets arbejde.

Herudover er formuleringen et resultat af, at rådet ifølge lovforslaget skal varetage opgaver på tobaksområdet – herunder informations- og oplysningsarbejde.

En væsentlig funktion i forbindelse med rådets virksomhed er formidling, dels af rådets egne, dels af amtskommuners, kommuners m.v. forslag, ideer, erfaringer og forsøgs- og udviklingsarbejder. Rådets formidlings- og oplysningsaktiviteter har først

og fremmest rettet sig mod politiske beslutningstagere, fagpersoner og embedsmænd. Kun i forbindelse med kampagnen mod passiv rygning og pjeccen, »Sundhed for dig – sundhed for alle«, har rådet haft bredere grupper eller hele befolkningen som målgruppe.

Med en fremtidig varetagelse af tobaksopgaven vil rådet få en permanent informations- og oplysningsopgave overfor hele befolkningen.

På rådets øvrige hovedområder vil dets formidlings- og oplysningsvirksomhed fortsat fortrinsvis rette sig mod rådets traditionelle målgrupper. I samarbejde med andre myndigheder, organisationer, foreninger m.v. vil rådet kunne indgå i bredere oplysningsopgaver, f.eks. i forbindelse med opfølgning af rådets egne forslag, jfr. kampagnen mod passiv rygning.

Udover disse formidlings- og oplysningsopgaver vil det være en naturlig del af rådets almindelige koordinerende virksomhed at varetage mere overordnede opgaver og udredende funktioner vedrørende oplysning- og formidlingsarbejde.

Til nr. 1

Med rådgivning menes her dels de initiativer, som Forebyggelsesrådet selv tager i forhold til statslige og kommunale myndigheder, dels rådgivning som følge af henvendelser fra myndigheder, enkeltpersoner eller organisationer om sundhedsfremme, sygdoms- og ulykkesforebyggelse.

Rådgivning kan bestå af de funktioner som rådet hidtil har udøvet (temadage, konferenceaktiviteter, telefonisk vejledning, udsendelse af materialer i generelle og konkrete sager med sundhedsfremmende og forebyggende indhold). Den kan ligeledes bestå i nye aktiviteter som f.eks. den nyetablerede konsulentordning eller andre tilsvarende udadvendte aktiviteter i forhold til statslige eller kommunale myndigheder.

Rådgivning i denne sammenhæng skal derfor forstås bredt, og kan komme til udtryk i såvel forslag til nye sundhedsfremmende, ulykkes- og sygdomsforebyggende indsatser som i de daglige kontakter mellem sekretariatet og de kommunale myndigheder eller enkeltpersoner om lokale initiativer.

Til nr. 2

Forebyggelsesrådet har gennem de seneste år støttet den lokale indsats ikke mindst oprettelsen af amtskommunale og kommunale forebyggelsesråd.

Under dette arbejde har det vist sig, at der findes stor aktivitet i kommunerne vedrørende lokalt

forsøgs- og udviklingsarbejde om forebyggelse. Samtidig har det vist sig, at der er gode muligheder for gensidig inspiration og samarbejde mellem det centrale forebyggelsesråd, lokale forebyggelsesråd eller -grupper, lokale myndigheder i øvrigt og forskellige faggrupper. Gennem en bevilling fra Indenrigsministeriets sundhedspulje er det blevet muligt at ansætte en konsulent, hvis opgave er at yde bistand til lokale forsøgs- og udviklingsarbejde. Et væsentligt element heri vil være formidling af erfaring og kontakter de enkelte amtskommuner og kommuner imellem.

Dette kan f.eks. bestå i etablering af et »netværk« af personer på amtsligt og kommunalt plan, der arbejder med forebyggende arbejde. Centrale personer heri vil f.eks. være ansatte i lokale forebyggelseskonsulentordninger eller medlemmer af de lokale forebyggelsesråd eller grupper.

Til nr. 3

Hidtil har Forebyggelsesrådet haft til opgave at foretage en løbende kritisk vurdering af eksisterende sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger i og uden for sundhedssektoren. Varetagelsen heraf er hidtil indgået som en integreret del af øvrige aktiviteter, bl.a. af ressourcemæssige grunde.

Forebyggelsesrådet ønsker stadig som et led i arbejdet at kunne vurdere de eksisterende ordninger og foranstaltninger. Som led heri er analyse- og udredningsvirksomhed nødvendig.

Forebyggelsesrådet har i løbet af perioden nedtonet rådets egen analyse- og udredningsvirksomhed til fordel for den opsøgende og udadrettede virksomhed og direkte påvirkning af beslutningstagere. Analyser og udredninger vil dog fortsat indgå som en del af rådets arbejde.

Til nr. 4

Forebyggelsesrådet ønsker udover at støtte allerede igangværende lokalt forsøgs- og udviklingsarbejde som nævnt under nr. 2 at stimulere til forskning og forsøg på det forebyggende område. Det er afgørende for den fortsatte interesse for en forebyggende indsats, at der foretages en evaluering af den hidtidige indsats, herunder af forsøg, og at der sker en udvikling af metoderne til evaluering af indsatsen vedrørende sundhedsfremme, sygdoms- og ulykkesforebyggelse.

Som eksempler på relevante forskningstemaer kan herudover nævnes forskning i sundhedsadfærd, i effekten af oplysningsvirksomhed, i livsstilens betydning for sundhed, udvikling af sund-

hedsprofiler m.v., som også har været diskuteret under rådets samarbejde med forskningsinstitutionerne.

Forskning er en nødvendig del af den forebyggende indsats – og er da også et væsentligt led i WHO-strategien »Sundhed for Alle år 2000«.

Til § 1, stk. 2

Forebyggelsesrådet tillægges efter lovforslaget varetagelsen af indsatsen på tobaksområdet som en permanent arbejdsopgave, som led i opfølgningen af folketingsbeslutningen om sikring af røgfri miljøer.

Det er hensigten med lovforslaget at udnytte rådets og sekretariatets erfaring på tobaksområdet gennem placering af tobaksopgaverne i Forebyggelsesrådet.

Forebyggelsesrådet har ikke hidtil set det som sin opgave at formidle almen sundhedsoplysning til befolkningen. Der har dog været enkeltstående projekter, som har været rettet mod befolkningen f.eks. Indenrigsministeriets kampagne mod passiv rygning og udsendelsen af pjecen »Sundhed for dig – sundhed for alle«, som blev finansieret gennem en særlig bevilling. Informations- og oplysningsvirksomhed vil dog indgå som et væsentligt element i varetagelsen af opgaverne på tobaksområdet, hvor oplysning om tobak og tobaksrygnings skadelige virkninger f.eks. gennem kampagner m.v. forventes at indgå.

Til § 1, stk. 3

Dette indebærer, at rådets selvstændige funktion med at stille forslag om en koordineret forebyggelsesudvikling på tværs af samfundssektorer fortsat skal ske gennem indenrigsministeren. Lovforslaget er herved i overensstemmelse med et ønske fra Forebyggelsesrådet. Bestemmelsen indebærer ikke nogen ændringer i rådets muligheder for at have direkte kontakt med andre myndigheder.

Rådets arbejde og sekretariatets arbejdsform har været karakteriseret af mange direkte og indirekte kontakter med offentlige myndigheder centralt, regionalt og lokalt. I denne forbindelse har det været praktisk i forbindelse med enkeltstående forslag og ideer at kunne rette direkte henvendelser til de berørte, politisk ansvarlige myndigheder, hvilket også er sket. Rådets hidtidige arbejdsform er således præget af den direkte kontakt til beslutningstagere – det vil sige embedsmænd, politikere, fagpersoner, organisationer eller foreninger, der har ansvaret for områder, der indgår i det forebyg-

gende arbejde. Rådet har gennem møder og konferencer henvendt sig direkte til disse mennesker – men har også inddraget disse i rådets virksomhed i de sagkyndige udvalg og arbejdsgrupper. Hermed er skabt en større berøringsflade og bredere dialog, end det ellers ville have været muligt. Også foredrag og undervisning af rådsmedlemmer og ansatte i sekretariatet over for relevante grupper er en påvirkningsform til gensidig inspiration.

Udrednings- og analysevirksomhed i rapporter m.v., der anvendes bl.a. som undervisningsmateriale af forskellige faggrupper, indgår som et væsentligt element i rådets arbejde.

Til § 2

Forebyggelsesrådets nuværende medlemstal foreslås udvidet med 2. Rådet har på nuværende tidspunkt 20 medlemmer. Udvidelsen af rådets arbejdsområde gør det nødvendigt, at der blandt de personligt udpegede medlemmer findes mindst 2 sagkyndige inden for tobaksområdet. For at sikre, at den foreslåede udvidelse af rådets opgaver ikke resulterer i en indskrænkning af den øvrige forebyggende indsats, foreslås en udvidelse af rådet. Antallet og sammensætningen af myndigheder anses for relevant også for tobaksområdet, idet også forebyggelse af gener og sundhedsskader som følge af rygning er en tværsektoriel opgave. De fleste af de myndigheder, der er repræsenteret i rådet i dag, er eller vil blive involveret i problematikken omkring tobaksrygning som henholdsvis sundhedsproblem, arbejdsmiljøproblem eller miljøproblem.

Af hensyn til rådets uafhængige status er det forudsat, at medicinaldirektøren ikke kan udpeges til hvervenerne som henholdsvis formand og næstformand for rådet. Af hensyn til rådets opgaver bør rådets sammensætning sikre en rimelig snæver kontakt til besluttende myndigheder. De foreslåede repræsentanter for departementer og styrelser samt kommunale organisationer sikrer det fortsat bedst mulige grundlag for gennemførelse af rådets forslag. Repræsentanterne for Planlægningsrådet for Forskningen sikrer kontakt til relevante forskningsinstitutioner, og repræsentanterne fra Forbrugerrådet og Statens Husholdningsråd sikrer såvel forbrugernes interesser og koordinationen til forebyggende initiativer fra Husholdningsrådet. Komiteen for Sundhedsoplysning blev repræsenteret i rådet ved udvidelsen i 1984 bl.a. for at sikre samarbejdet og koordinering af de to organisationers indsats. Ved denne lejlighed blev rådet udvidet fra 17 til 20 medlemmer, idet også Boligministeriet og

Indenrigsministeriet blev medlemmer af rådet. Forebyggelsesrådet fungerer desuden som et forum for gensidig orientering for de involverede i og uden for sundhedssektoren.

Med vedtagelsen af en ny lov skal indenrigsministeren beskikke medlemmer til rådet for en ny 4 års-periode.

Til § 3

Med denne bestemmelse nedsættes et sagkyndigt udvalg til bistand for rådets indsats mod tobaksrygningens gener og sundhedsskadelige virkninger. Udvalget har i øvrigt status og funktion som andre sagkyndige udvalg, f.eks. det eksisterende centrale sundhedspædagogiske udvalg. Rådet kan dog ikke vælge at opløse eller undlade at nedsætte dette udvalg.

Som udvalgsmedlemmer kan vælges medlemmer uden for Forebyggelsesrådet. Det kan f.eks. være repræsentanter fra private eller frivillige organisationer m.v., der har sagkundskab inden for området, eller sagkyndige enkeltpersoner med særlig indsigt og erfaring inden for emnet.

Det forudsættes, at udvalget kommer til at bestå af mindst 5 personer, idet de tilstrækkelige ressourcer og bredden ellers ikke vil være til stede.

Det forudsættes endvidere, at udvalget repræsenteres rimeligt »bredt«, således at både faglig ekspertise samt erfaringer fra området i øvrigt er repræsenteret i udvalget.

Til § 4

Ved rådets oprettelse i 1979 blev nedsættelsen af et udvalg vedrørende sundhedspædagogik forudsat. Det centrale sundhedspædagogiske udvalg blev nedsat i overensstemmelse hermed og har fungeret siden begyndelsen af 1982. Udvalget blev etableret på anbefaling af en nedsat sundhedspædagogisk arbejdsgruppe, hvor der ligeledes blev hentet sagkyndig bistand uden for rådet.

Udover det centrale sundhedspædagogiske udvalg findes en arbejdsgruppe omkring ulykkesregistrering samt en folkeskolegruppe, der refererer direkte til rådet. Der vil til stadighed være behov for at nedsætte sådanne udvalg, hvor rådet suppleres og inspireres af sagkyndige på områder, hvor en mere snæver og dybtgående indsats er nødvendig.

Til § 5

Svarer til den gældende lov.

Til § 6

Udgifterne til rådets virksomhed afholdes af staten.

Til dækning af udgifterne ved varetagelsen af tobaksopgaverne foreslås afsat særskilte beløb på de årlige bevillingslove, der sikrer adskillelse mellem midlerne til tobaksoplysning m.v. og midlerne til den øvrige forebyggende indsats.

Til § 7

Med henblik på at orientere offentligheden, Folketinget og forvaltningen m.v. pålægges det rådet med højst 2 års mellemrum at offentliggøre beretning om dets virke.

Tidskravet i forhold til gældende lov skal bl.a. ses i lyset af, at den eksisterende revisionsklausul (jfr. gældende lov § 5) ikke findes i nærværende forslag.

Til § 9

Da loven i sin virksomhed berører emner, der er hhv. særanliggender og hjemmestyreanliggender, skal loven ikke gælde for Grønland og Færøerne. I Grønland er der oprettet et forebyggelsesråd. Det forudsættes, at de færøske og grønlandske myndigheder fortsat vil kunne drage nytte af rådets arbejde.

Bilag

*I dette bilag er (med mindre skrift)
indsat den gældende formulering af de bestemmelser,
der berøres af lovforslaget*

§ 1. Forebyggelsesrådet har til opgave at styrke indsatsen for sundhedsfremme, sygdoms- og ulykkesforebyggelse, såvel i sundhedssektoren som i andre samfundssektorer. Det påhviler herunder rådet:

- 1) at rådgive statslige og kommunale myndigheder i forbindelse med sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende indsats
- 2) at styrke den lokale sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende indsats gennem samarbejde med lokale forebyggelsesråd m.v. samt rådgivning og støtte til lokalt forsøgs- og udviklingsarbejde
- 3) at tage initiativ til analyser og udredninger, som bør gennemføres som led i en samlet forebyggelsesindsats eller som led i en vurdering af eksisterende sundhedsfremmende, sygdoms- og ulykkesforebyggende foranstaltninger
- 4) at stimulere forskning og forsøg på det forebyggende område.

§ 1. Forebyggelsesrådet har til opgave at foretage en løbende kritisk vurdering af eksisterende sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende foranstaltninger i og uden for sundhedssektoren og at fremsætte forslag til fremme af den forebyggende indsats i samfundet.

Stk. 2. Forebyggelsesrådet har som led i sin virksomhed særligt til opgave at styrke indsatsen for begrænsning af tobaksrygningsgener og sundhedsskadelige virkninger for såvel aktive som passive rygere.

Stk. 2. Forebyggelsesrådet fremsætter sine forslag over for indenrigsministeren.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet fremsætter sine forslag over for indenrigsministeren.

§ 2. Forebyggelsesrådet består af 22 medlemmer, herunder medicinaldirektøren, der beskikkes af indenrigsministeren for 4 år ad gangen. De 12 medlemmer beskikkes efter forhandling med henholdsvis arbejdsministeren, boligministeren, miljøministeren, socialministeren, undervisningsministeren, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns og Frederiksberg kommuner i forening, Planlægningsrådet for Forskningen, Statens Husholdningsråd, Forbrugerrådet og Komiteen for Sundhedsoplysning. De øvrige medlemmer, hvoraf 8 skal have særlig indsigt og erfaring inden for rådets virkefelt, herunder mindst 2 inden for tobaksområdet, udpeges af indenrigsministeren. Indenrigsministeren udpeger en formand og en næstformand blandt rådets medlemmer.

Stk. 2. Indenrigsministeren kan efter forhandling med Forebyggelsesrådet træffe beslutning om udvidelse af rådets medlemstal eller ændring i rådets sammensætning.

§ 2. Forebyggelsesrådet består af 17 medlemmer, herunder medicinaldirektøren. Medlemmerne beskikkes af indenrigsministeren for 4 år ad gangen, de 10 efter indstilling fra henholdsvis arbejdsministeriet, miljøministeriet, socialministeriet, undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark, Københavns og Frederiksberg kommuner i forening, planlægningsrådet for forskning, statens husholdningsråd og forbrugerrådet. Indenrigsministeren udpeger en formand og en næstformand blandt rådets medlemmer.

Stk. 2. Indenrigsministeren kan efter forhandling med forebyggelsesrådet træffe be-

slutning om udvidelse eller ændring i rådets sammensætning.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet nedsætter et forretningsudvalg bestående af rådets formand, rådets næstformand, medicinaldirektøren samt yderligere 3 medlemmer af rådet. Rådets formand er tillige formand for forretningsudvalget.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet nedsætter et forretningsudvalg, bestående af rådets formand og næstformand samt medicinaldirektøren. Rådets formand er tillige formand for forretningsudvalget.

§ 3. Forebyggelsesrådet nedsætter et sagkyndigt udvalg til bistand ved varetagelsen af de opgaver på tobaksområdet, som er nævnt i § 1, stk. 2.

Stk. 2. Forebyggelsesrådets næstformand er formand for udvalget. Forebyggelsesrådet vælger herudover et medlem til tobaksudvalget blandt forretningsudvalgets øvrige medlemmer. Til udvalget kan i øvrigt vælges sagkyndige uden for Forebyggelsesrådets medlemskreds.

§ 4. Forebyggelsesrådet kan nedsætte andre sagkyndige udvalg til bistand ved varetagelsen af rådets opgaver. Til medlemmer af sådanne udvalg kan vælges sagkyndige uden for rådets medlemskreds.

Stk. 4. Forebyggelsesrådet kan nedsætte sagkyndige udvalg. Til medlemmer af sådanne udvalg kan vælges personer uden for rå-

dets medlemskreds.

§ 5. Indenrigsministeren fastsætter rådets forretningsorden.

Stk. 5. Indenrigsministeren fastsætter rådets forretningsorden.

§ 6. Staten afholder udgifterne til Forebyggelsesrådets virksomhed.

§ 7. Forebyggelsesrådet offentliggør mindst hvert andet år beretning om rådets virksomhed.

§ 3. Forebyggelsesrådet offentliggør beretninger om rådets virksomhed.

§ 8. Loven træder i kraft den 1. juli 1987.

Stk. 2. Samtidig ophæves lov nr. 217 af 23. maj 1979 om et forebyggelsesråd.

Stk. 3. Forebyggelsesrådet offentliggør første gang sin beretning efter § 7 ved udgangen af 1988.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. juli 1979.

§ 5. Forslag om revision af loven fremsættes for folketinget senest i folketingsåret 1986-87.

§ 9. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

§ 6. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.